

Farklı Boyutlarıyla Avrupa Birliği
Türkiye İlişkileri
(Türkiye'nin Dönüşümünde
Avrupa Birliği'nin Rolü)

Editörler
Burak HERGÜNER
Erol KALKAN

İçindekiler

Önsöz.....	11
Yazarların Özgeçmişleri	19

Birinci Bölüm

Türkiye'nin Avrupa Birliği Sürecinde Demokratikleşme Çabaları . 23

Özet	23
1. Giriş.....	24
2. Avrupa Birliği Siyasi Kriterleri	26
3. Avrupa Birliği Adaylığı Öncesi Türk Siyasal Sistemi.....	27
3.1. Asker-Sivil ilişkileri	28
3.2. Din ve Azınlık Hakları	30
4. Avrupa Birliği Sürecinde Türk Siyasal Sisteminde Yaşanan Değişimler	32
4.1. Asker/Sivil İlişkilerinde Yaşanan Değişimler.....	33
4.2. Din ve Azınlık Hakları Alanında Yaşanan Değişimler	36
Sonuç.....	41
Kaynakça.....	43

İkinci Bölüm

AB Sürecinde Türk Medyasında Etik Olgusu Değişimi .....

Özet	45
1. Giriş	46
1.1. Araştırmanın Amacı	47

1.2. Araştırmanın Önemi	47
1.3. Araştırmanın Yöntemi.....	47
2. Türkiye-AB İlişkilerinin Gelişim Sürecine Genel Bakış.....	48
2.1. Türkiye-AB İlişkilerinin Tarihçesi	48
2.2. AB'nin Üyelik Kriterleri ve Türkiye	49
2.3. Türkiye'nin AB Üyeligi Konusundaki Engeller	51
2.4. Türkiye'nin AB Üyeligi Konusundaki Atılımları.....	52
3. Etik ve Medyada Etik Kavramı	53
3.1. Etik Kavramı	54
3.2. Medya Kavramı	55
3.2.1. Geleneksel Medya	55
3.2.2. Sosyal ya da Yeni Medya.....	56
3.2.3. Medya Etiği	56
3.3. Medya Etiği İle Bağlantılı Temel Sorunlar	58
3.3.1. Kamu Yararı.....	58
3.3.2. Basın Özgürlüğü, Hukuksal Ve Etik Denetim	59
3.3.3. Medyada Tekelleşme	61
4. Türk Medyasındaki Etik Olgusuna Bakış	62
4.1. Türkiye Yayıncılığındaki Etik İlkeler	62
4.2. Basın Ahlak Yasası Ve Basın Şeref Divanı	64
4.3. Basın Konseyi Basın Meslek İlkeleri	64
4.4. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Bildirgesi	65
5. AB İle İlişkiler Sürecinde Medyadaki Etik Merkezli Değişim	65
5.2. Karşılaştırma ve Yorumlar	67
5.3. Türkiye'nin AB Üyelik Sürecinin Medya Sistemine Yansımaları	69
5.3. AB'nin Dayatmacı Politikaları.....	71
5.4. Türk Medyasında Uyum Sürecindeki Değişiklikler ve Olası Yapılanmalar.....	73
Sonuç	75
Kaynakça.....	78

Üçüncü Bölüm

Türkiye'ye Yönelik Avrupa Birliği Mali Yardım ve Desteklerinin

Giresun Örneği Üzerinden Analizi	85
Özet	85
Giriş	86
1. Türkiye'ye Yönelik Avrupa Birliği Mali Yardımları	87
1.1. Avrupa Birliği Mali Yardımlarının Hedefi ve Önemi	87
1.1.1. Türkiye'nin Üyelik Sürecindeki Mali Yardımların Büyüklüğü ve İçeriği	88
1.1.2. AB Mali Yardımları için Öncelikli Alanlar	95
1.2. IPA Mali Yardım Projelerine ve Sorumlu Kuruluşlara Genel Bakış	97
1.2.1. Bölgesel Kalkınma Desteği	99
1.2.2. Kırsal Kalkınma Desteği	101
1.2.3. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesine Yönelik Proje Destekleri	101
2. Belediyelere Yönelik Avrupa Birliği Mali Yardımları	102
2.1. Belediyelere Sağlanan Desteklerin Hedefi ve Önemi	103
2.2. MEDA I ve MEDA II Kapsamındaki Projeler	104
2.3. IPA Kapsamında Yerel Yönetimlere Yönelik Projeler	105
3. Giresun İli Ve Belediyesi Örneği	108
3.1. IPA Kapsamındaki Bazı Giresun İli AB Projeleri	108
3.2. Giresun Belediyesi'nin Kullandığı AB Destekli Mali Yardımlar ve Bazı İlgili Projeler	112
Sonuç	116
Kaynakça	119

Dördüncü Bölüm

Avrupa Birliği ve Türkiye Vergi Uyumlaştırması Özet	123
Giriş	124
1. Vergi Uyumlaştırma Kavramı	126
2. Vergi Uyumlaştırmasının Amacı	128
3. Avrupa Birliği'nde Vergilendirme Yetkisi	130

4. Avrupa Birliği'nde Vergi Uyumlaştırması alışmalarında	
Karşılaşılan Zorluklar	133
4.1. İdari Zorluklar.....	133
4.2. Hukuki Zorluklar.....	134
4.3. Mali Zorluklar.....	134
4.4. Ekonomik Zorluklar	135
5. Avrupa Birliği'nde Vergilendirme İlkeleri.....	135
5.1. Ayrımcı Vergi Yasağı İlkesi.....	136
5.2. Devlet Yardımları Yasağı İlkesi	137
5.3. Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi	138
5.4. Gümrük Vergileri ve Eř Etkili Vergilerin Kaldırılması.....	139
5.5. Ortak Gümrük Tarifesinin Kabulü	140
6. Avrupa Birliği'nde Vergi Uyumlaştırmasının Gerekliliği.....	141
7. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Vergi Uyumunu Konusunda Yapılan	
alışmalar	142
7.1. Dolaysız Vergiler Açısından Uyumlaştırma	143
7.2. Dolaylı Vergiler Açısından Uyumlaştırma.....	146
Sonuç	151
Kaynakça.....	153

Beşinci Bölüm

Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkilerine

Turizm Sektörü Açısından Panoramik Bir Bakış	157
Özet	157
Giriş	159
1. Dünya Ölçeğinde Turizm Sektörünün Konumu	161
2. Avrupa'da Turizmin Ortaya ıkışı Ve Gelişimi.....	163
3. Avrupa Birliği'nde Turizm Politikaları	167
3.1. Ortak Politikalarla Turizme Destekleri	173
3.1.1. Hizmet Verenler	174
3.1.1.1 Çevre Politikası ve Turizm	174
3.1.1.2. Bölgesel Politika ve Turizm.....	174
3.1.1.3. KOBİ ve Turizm	175
3.1.1.4. Mesleki Eğitim ve Turizm	175

3.1.1.5. Vergilendirme ve Turizm	176
3.1.2. Hizmet Alanları.....	176
4. Türkiye’de Turizm Sektörü ve Ekonomideki Yeri	177
5. AB Turizm Politikalarına Türkiye Turizmi Açısından Bakış	179
6. AB Turizm Politikaları ve Türkiye Turizm Politikalarının Uyumlaştırılması İle İlgili Yapılması Gerekenler	182
7. Avrupa Birliği İle Türkiye Turizminin Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi (Swot Analizi)	192
7.1. Avrupa Birliği Turizminin Güçlü Yönleri	195
7.2. Türkiye Turizminin Güçlü Yönleri	196
7.3. Avrupa Birliği Turizminin Zayıf Yönleri.....	197
7.4. Türkiye Turizminin Zayıf Yönleri	198
7.5. Avrupa Birliği Turizminin Fırsatları.....	199
7.6. Türkiye Turizminin Fırsatları	200
7.7. Avrupa Birliği Turizminin Tehditleri	201
7.8. Türkiye Turizminin Tehditleri	201
8. Türkiye’nin Avrupa Birliği Üyeliğinin Avrupa Birliği ve Türkiye Turizmine Olası Etkileri	203
Sonuç	205
Kaynaklar	211

Önsöz

Son dönemde özellikle İngiltere'nin birlikten ayrılması (Brexit), Mülteciler konusundaki üye ülkeler arasındaki derin farklılıklar, Yunanistan'da yaşanan mali kriz sonrası Avrupa Para Birliğinden çıkarılması tartışmaları ve üye ülkelerde yükselen aşırı milliyetçi hareketler Avrupa Birliğinin (AB) geleceğine yönelik tartışmaların artmasına yol açmaktadır. Buna karşın, Avrupa Birliği'nin gelişimi, üst norm ve kimliğinin oluşumu, komşu ve aday ülkelere etkileri akademik camiada halen ilgi görmektedir. 1950-95 arası dönem akademik çalışmalar, AB'nin kurum ve normlarının oluşumu üzerine yoğunlaşırken, 1995 ve sonrası çalışmalar AB nezdinde oluşturulan kurum ve normların AB ile ilişki içerisindeki ülkeleri nasıl etkilediği üzerine yoğunlaşmıştır.

Bu bağlamda, Türkiye-AB ilişkileri artan bir şekilde akademik tartışma konusu olmaktadır. Fakat AB-Türkiye ilişkileri genellikle sorunsal bir düzlemde ele alınıp; temel anlamda Türkiye-Yunanistan/Kıbrıs ilişkileri düzleminde irdelenmektedir. Türkiye'deki, siyasal, ekonomik, demokratik, kimlik ve benzeri konulardaki değişim, dönüşüm ve gelişmelerde AB'nin rolü akademik anlamda henüz yeterince tartışılmış değildir. AB'nin Türk siyasal, ekonomik, demokratik ve sosyal hayatındaki değişim, dönüşüm ve gelişimindeki rolünün ne

olduğu konusunda akademik literatürde bir boşluk bulunmaktadır. Bu çalışma, özellikle AB'nin Türkiye üzerindeki etkileri üzerine literatürdeki eksikliğin doldurulmasına bir nebze katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Türkiye'nin demokratik gelişiminde AB'nin oynadığı rolün öneminden hareketle, kitabın ilk bölümünde Türkiye'nin Avrupa Birliğine (AB) üyelik sürecinde asker-sivil ilişkileri ve temel insan hakları alanlarında yaşanan değişimler irdelenmiştir. Yrd. Doç. Dr. Erol Kalkan, makalesinde AB'nin etkilediği Türkiye'deki Demokratik değişimler sonucunda sivil aktörlere duyulan güvenin arttığını ve daha önceki dönemlerde toplumun öteleştirilen kesimlerinin hükümete ve siyasal rejime desteğini artırarak anti-demokratik girişimlere geçit vermediğini savunmaktadır. Çalışmada, AB'nin Türkiye'de anti demokratik girişimlerle iktidar değişimine direk olmasa da, Türk siyasal rejimini demokratikleştirerek ve insan haklarının gelişimine katkı sunarak dolaylı olarak önemli bir katkı sunduğu ortaya konmuştur. Dolayısıyla Türkiye'nin otoriterleştiiğine yönelik AB tarafından artan eleştirilere karşı farklı bir yaklaşım sergilenmiştir.

Kitabın ikinci bölümünde ise yasama, yürütme ve yargı erklerinin yanısıra demokrasinin sağlıklı işlemesi için 4. güç olarak kabul gören basın ve medyanın temel olgusu etik konusunda AB sürecinde Türkiye'de yaşanan değişimler incelenmiştir. Yrd. Doç. Dr. İsmail Cem Feridunoğlu tarafından yazılan bu bölümde, medya etiği konusunun sadece Türkiye'nin AB üyeliği açısından değil, aynı zamanda ülke demokrasisi adına önemi vurgulanmıştır. Bu noktada, Basın Konseyi'nin, etik kodlar gibi profesyonelleşmeye yönelik girişimlerinin bazı Güney Avrupa ülkelerinden daha erken uygulamaya koymuş olduğunun altı çizilmiştir.

Ulus üstü, ulusal ve yerel yönetimlerden oluşan çok katmanlı bir yapı olan AB içerisinde hizmette etkinlik ve demokrasi konusundaki önemlerinden dolayı yerel yönetimlere verilen önem büyüktür. Bu noktadan hareketle kitabın üçüncü bölümünde, Türkiye'ye yönelik AB mali yardımlarının içeriği incelenmiş, ayrıca Giresun örneği temelinde, bu yardımların yerel boyutu ele alınmıştır. Yrd. Doç. Dr. Burak Hergüner ve Ergün Altıyaprak tarafından yazılan bu bölümde, yerel yönetimlerin halkın ihtiyaçları ve gereksinimleri konusunda merkezi yönetimden daha fazla bilgiye sahip olduğu, bu nedenle belediyelere ve yerel yönetimlere daha yoğun olarak AB mali yardımları konusunda eğitim ve bilgilendirme toplantıları düzenlenmesi ve yerel yönetimlerin teşviklerle proje üretmesinin sağlanması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, AB mali yardımları kullanılarak üretilen projelerin genelde uygun alanlara yönlendirilmiş olduğu ancak yine de yerel yönetimlerin farklı koşulları olan AB programlarına yönelik farklılıklarının artırılması gerektiği ortaya konmuştur.

Kitabın dördüncü bölümü, Avrupa Birliği ve Türkiye vergi uyumlaştırmasına ayrılmıştır. Bunun sebebi ise, Avrupa Birliği'nin kuruluşundan bu yana temel hedefinin, kişilerin, malların, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımını engelleyen unsurların ortadan kaldırılmasını hedeflemesidir. Bu hedefe ulaşmada vergi uyumlaştırması konusu önem taşımaktadır. Yrd. Doç. Dr. Muhammed Samancı tarafından yazılan bu bölümde, Avrupa Birliği'nde vergi uyumlaştırması ve Türkiye'nin bu süreçte ne durumda olduğu incelenmektedir. Çalışmada, Türkiye'nin Avrupa Birliği vergi müktesebatına tam bir uyum sağlamak için çabalarını sürdürmekte olduğunun altı çizilmektedir.

Turizm sektörü, hem Avrupa Birliği hem de Türkiye için önemli bir hizmet sektörüdür. Bu noktadan hareketle, Prof. Dr. Asıf Yoldaş tarafından yazılan son bölümde ise Avrupa Birliği'nin ortak bir turizm politikasının olmadığı ve turizmin ortak politikalardan etkilenen bir sektör olarak karşımıza çıktığının altı çizilmektedir. Yoldaş, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile en uyumlu olduğu sektörün turizm olduğunu ancak yine de bazı eksiklikler bulunduğunu savunmaktadır. Çalışmada, AB ve Türkiye'nin sektördeki üstünlükleri, zayıf yönleri ve fırsatları tespit edilerek bir karşılaştırma yapılmıştır.

Kitabın okuyuculara faydalı olması dileğiyle.

Editörler,
Nisan, 2017

Yazarların Özgeçmişleri

Burak HERGÜNER

Marmara Üniversitesi Fransızca Kamu Yönetimi bölümünden lisans derecesinin ardından, İstanbul Üniversitesinden Uluslararası İlişkiler alanında yüksek lisans derecesi aldı. 2014 yılında University of the Philippines- National College of Public Administration and Governance (UP-NCPAG)'den Kamu Yönetimi ve Yönetişim üzerine doktorasını tamamladı. Kültürel yönetim, yönetimsel tarih, küresel yönetim, kamu yönetimi kuramları, yerel yönetimler konularında çalışmaları bulunmaktadır. Hergüner, Avrasya Üniversitesinde İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde öğretim üyesidir.

İsmail Cem FERİDUNOĞLU

Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü'nde tamamladı. Ardından, Western Michigan University'de Siyaset bilimi üzerine yüksek lisans yaptı. 2013 yılı Haziran ayında Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde doktora eğitimini tamamladı. Halen Giresun Üniversitesi Tirebolu İletişim Fakültesi'nde Siyaset Bilimi, medya ve siyaset ilişkileri ile siyasal iletişim

konularında dersler vermekte ve akademik çalışmalar yapmaktadır.

Erol KALKAN

Lisans eğitimini Yeditepe Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yaptı. Yüksek lisans eğitimini The University of York, İngiltere, SBE'de ve Doktora eğitimini The University of Kent, İngiltere, SBE Uluslararası İlişkiler ABD'da yapan Kalkan'ın Avrupa Birliği, Avrupa Birliği-Türkiye ilişkileri, Türk dış politikası ve Türkiye'de demokratikleşme süreci üzerine çalışmaları bulunmaktadır. Kalkan, halen Avrasya Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Asıf YOLDAŞ

Birinci lisans eğitimini Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünde, ikinci lisansını ise Kyrgyz Republic Peoples Friendship University named After A. Batyrov Hukuk fakültesinde tamamladı. Yüksek Lisans ve Doktora eğitimini Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalında tamamlayan YOLDAŞ, 2016 yılında Profesörlük unvanını almıştır. Pazarlama, Tüketici Davranışları ve Turizm alanlarının yanı sıra Türk Cumhuriyetleri ve Akriba Topluluklarının sosyal ve ekonomik durumları ve Türkiye ile olan ilişkileri ile ilgili bilimsel çalışmaları bulunmaktadır. Halen Avrasya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İşletmecilik ve Ticaret bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Muhammed SAMANCI

Lisans ve yüksek lisans eğitimini Musul Üniversitesi İİBF Maliye ve Banka Bölümü'nde, Doktora eğitimini ise Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Bölümü'nde yapmıştır. Maliye tarihi, mali hukuk ve ortadoğu vergi sistemleri üzerine çalışmaları bulunmaktadır. Lisans ve yüksek lisans düzeyinde dersler vermekte olup, halen Avrasya Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü'de öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Ergun ALTIYAPRAK

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İnşaat Mühendisliği ve Anadolu Üniversitesi 'Yerel Yönetimler' bölümünde lisans eğitimini tamamladı. Ardından, Avrasya Üniversitesi'nde Yerel Yönetimler üzerine Yüksek lisans eğitimini tamamladı. Bir süre, Serbest Mühendislik Müteahhitlik Hizmetleri ve Şantiye Şeflikleri gibi görevler yürüttü. Sonrasında sırasıyla Alucra Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü, Giresun Belediyesi Fen İşleri Şefliği, Giresun Belediyesi Su Kanal Müdürlüğü Şefliği yaptı. Halen, Giresun Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü yapmaktadır.